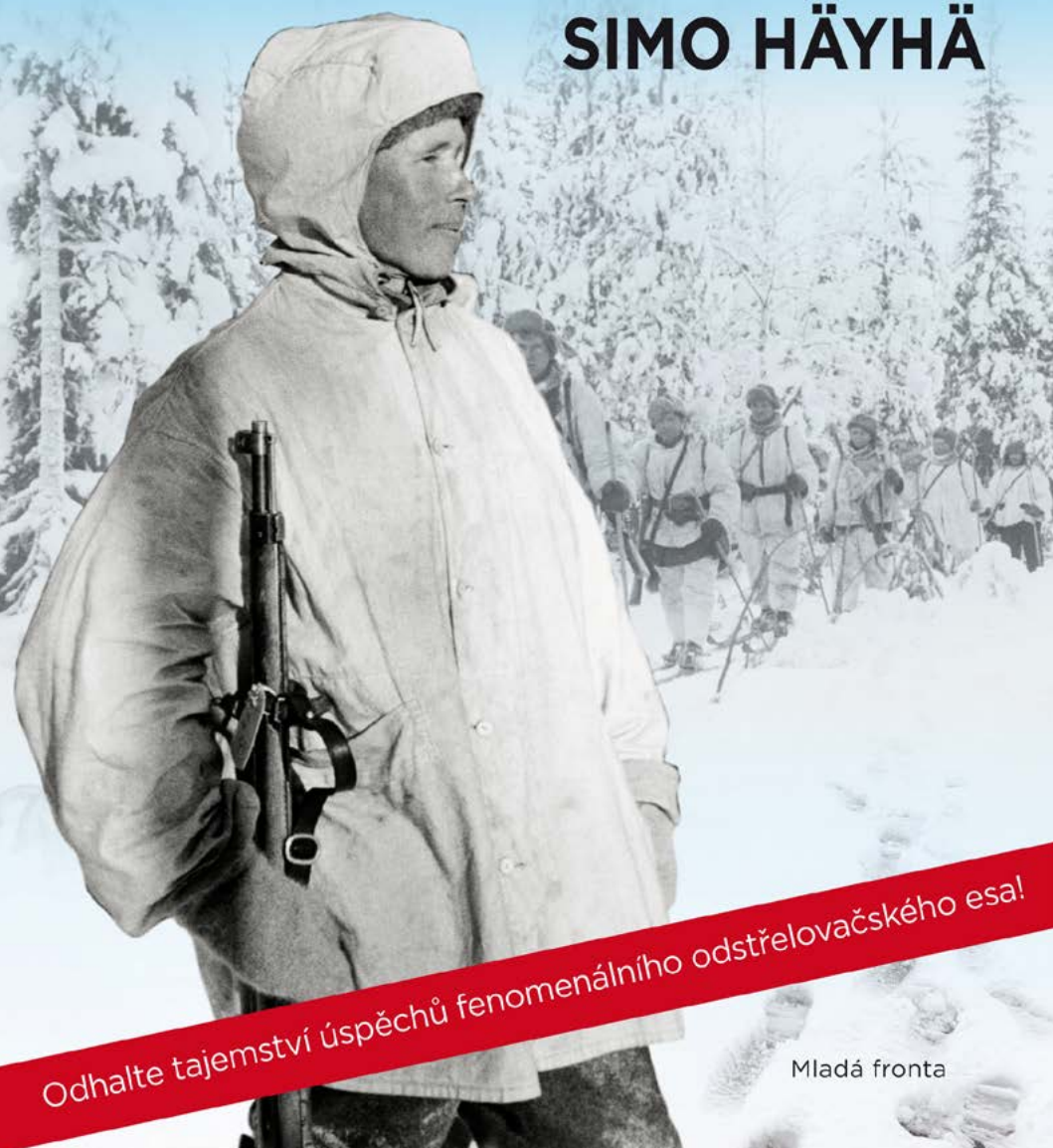

Tapio A. M. Saarelainen

BÍLÝ ODSTŘELOVAČ

SIMO HÄYHÄ

Odhalte tajemství úspěchů fenomenálního odstřelovačského esa!

Mladá fronta

Bílý odstřelovač

Simo Häyhä

Vyšlo také v tištěné verzi

Vyrobeno pro společnost Palmknihy - eReading

MLADÁ FRONTA

Tapio A. M. Saarelainen

Bílý odstřelovač Simo Häyhä – e-kniha

Copyright © Mladá fronta, a. s., 2019

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

Tapio A. M. Saarelainen

**BÍLÝ ODSTŘELOVAČ
SIMO HÄYHÄ**

Tapio A. M. Saarelainen

**BÍLÝ ODSŤRELOVAČ
SIMO HÄYHÄ**

arma & musae

MLADÁ FRONTA

Přeložil Petr Tůma

All rights reserved. No part of this book may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical including photocopying, recording or by any information storage and retrieval system, without permission from the publisher in writing.

© Tapio A.M. Saarelainen, 2016

Translation © Petr Tůma, 2019

ISBN 978-80-204-4640-4 (tištěná kniha)

ISBN 978-80-204-5365-5 (ePub)

ISBN 978-80-204-5367-9 (Mobi)

ISBN 978-80-204-5366-2 (PDF)

OBSAH

Předmluva		9
O autorovi		24
Definice odstřelovače		26
I. část		
Simo Häyhä, 1905–2002		30
Farmář, lovec a člen Občanské gardy		39
Zázračný střelec Zimní války		52
Zranění Sima Häyhäho		86
Život po Zimní válce		96
II. část		
Tajemství úspěchu Sima Häyhäho		128
Puška Sima Häyhäho		165
Využití zkušeností Sima Häyhäho		187
Vzor pro budoucí generace		211
Epilog		213
Příloha 1	Základy střelectví	219
Příloha 2	Střelba na bojišti	223
Příloha 3	Bitvy na frontě u Kollaa v průběhu Zimní války	237
Příloha 4	Významní odstřelovači světa	254
Poděkování		256
Bibliografie		261

PŘEDMLUVA

Podle jedné americké studie bylo v 1. světové válce pro zastřelení jednoho vojáka nutné vypálit průměrně 7 000 puškových nábojů. Během války ve Vietnamu tento počet vzrostl na 25 000. Jsou to neuvěřitelná úžasná čísla, když si uvědomíme, že profesionálně vycvičený odstřelovač potřebuje k dosažení stejného výsledku v průměru 1,3 výstřelu. Tato kniha je zasvěcena jednomu takovému střelci, legendárnímu finskému hrdinovi, Simovi Häyhämu, který se vyznamenal v bojích války na přelomu let 1939 a 1940, která do dějin vstoupila pod názvem Zimní válka. Konflikt se někdy označuje jako Rusko-finská válka, v této knize se však používá termín Zimní válka. Kniha sleduje dva cíle – za prvé vyprávět pozoruhodný příběh muže, jehož život trval téměř celé století, a za druhé vzdát hold skromnému válečníkovi, který svým osobním příkladem a úspěchy v boji ztělesnil ty nejlepší rysy profesionálního vojáka oddaně sloužícího své vlasti – dělal, co mu rozkazy nařizovaly, a dělal to dobře. Bez váhání plnil své povinnosti, ať již jako řadový voják, nebo velitel malé jednotky. Jeho odvaha a hrdinství jsou odrazem nezlomné vůle, která hrdému finskému národu pomohla obstát v těžké době. Navzdory svým válečným úspěchům se Simo Häyhä vyhýbal vystupování na veřejnosti. Po válce dal přednost klidnému

Bílý odstřelovač Simo Häyhä

Zřejmě nejznámější snímek Sima Häyhäho: polní maršál C. G. E. Mannerheim povýšil 28. srpna 1940 desátníka Häyhäho na podporučíka. Polní maršál tak vyjádřil svůj vděk a obdiv k jeho bojovým výkonům. Byl to rovněž výraz uznání bojovému duchu v období Zimní války na frontě Kollaa, který Simo Häyhä dosaženými úspěchy podpořil. Nikdo jiný ve finských vojenských dějinách nebyl takto oceněn. Vyznamenání, která Häyhä obdržel, jsou rovněž jedinečná. Jsou poctou jeho mimořádné vůli a oddanosti, s jakou plnil své rozkazy.

prostému životu. Autorovi této knihy při jednom rozhovoru řekl „Dělal jsem to, co mi řekli, a dělal jsem to, jak nejlépe jsem dovedl. Kdybychom to tak tehdy nedělali všichni, tak by dnes Finsko nebylo.“ Je jisté, že to, čeho Simo Häyhä v průběhu války dosáhl, nebylo jednoduché ani příjemné. Byl odstřelovačem a jeho úkolem bylo zabíjení vojáků nepřítele. Tato kniha ukazuje, že svoji úlohu plnil s úspěchem, který nemá v dějinách vojenství obdoby.

V životě je to tak, že mnohá rozhodnutí nejsou jednoduchá. Myslel na to i Simo Häyhä jednou brzy ráno v prosinci 1939 na frontě u Kollaa. Pokaždé, když se chystal vyrazit na bojiště, pečlivě zasouval náboje, jeden po druhém, do nábojové schránky své opakovací pušky.

Pečlivě dbal na to, aby byly náboje s výrazným okrajem dna nábojnice ve schránce správně zasunuty: okraj nábojnice horního náboje musel být před okrajem dolního, aby vysouvání nábojů ze schránky při nabíjení hlavně probíhalo hladce. Když skončil, zkontroloval si pušku a potichu se vydal do svého postavení. Tam potom v klidu vyčkával, až vyjde slunce a pomůže mu přesně zjistit, kde jsou sovětsí vojáci. A poté již myslel jen na to, aby každým svým výstřelem zasáhl cíl. Jeden výstřel, jeden zásah. Pro finského vojáka bránícího svoji vlast neexistovalo nic důležitějšího.

V době, kdy Simo dorazil na bojiště, stále panovalo šero, téměř tma. Okolní krajina byla tichá. Simo tak mohl klidně přemýšlet a připravovat se na úkol, který byl před ním. Ve svém postavení byl sám, daleko od svých. Ve své situaci si nemohl dovolit žádnou chybu.

Bílý odstřelovač Simo Häyhä

Simo Häyhä ve svém podkrovním bytě v Ruokolahti 25. dubna 2001. Bylo to naposledy, kdy pobýval ve svém domově. Poté si sbalil své věci a vypravil se do Ústavu pro invalidní válečné veterány v Hamině, kde nějakou dobu žil. Uvědomoval si, že se již možná nevrátí. Když jsme spolu v jeho bytě popíjeli kávu, byl klidný. Než opustil svůj byt, naposledy se dlouze zadíval na hladinu jezera Saimaa. Byl to nezapomenutelný okamžik, plný smutku, ale také citu. (Veikko Vento)

Mohl si však být jistý sám sebou a věřit si. Měl za sebou dlouhá léta vojenského výcviku, byl zručný lovec a znal místní kraj. V boji proti sovětským jednotkám to byly nedocenitelné výhody.

Pro každého odstřelovače je životně důležité, že se může naprosto spolehnout na svoji zbraň. Simo Häyhä bojoval se svojí vlastní puškou vzor 28-30, která mu dobře sloužila již ve 30. letech a Simo nepochyboval, že se na ni může spolehnout i ve válce. Puška při řádném ošetřování fungovala zcela bezchybně. K přičení nábojů u ní prakticky nedocházelo. To bylo velmi důležité, neboť v období Zimní války panovaly neobvykle nízké teploty, dosahující od -20 do -40 °C.

Simo byl na chladné počasí zvyklý. Jediné, co ho v té době tránilo, byla invaze Sovětů. Svoji nenávisť k nepříteli však nijak neprožíval. Soustředil se jen na okamžik, kdy se na východním obzoru objeví první světlo. A od té chvíle myslel již jen na to, aby dobře mířil na sovětské vojáky. Smrt z jeho pušky přicházela nečekaně.

Pro každého, kdo slouží v armádě, je splnění rozkazu věcí nejvyšší důležitosti. Nepřichází v úvahu, aby voják nebyl plně oddaný dosažení vytčeného úkolu. Simo Häyhä byl odstřelovač a jeho úkolem bylo zabíjet vojáky nepřítele. Po celou Zimní válku se plně a obětavě soustředil na plnění této nezáviděníhodné úlohy. Byl ve svém boji osamocen a při své náročné službě se kromě jiného musel vyrovnávat s extrémní nepřízní počasí. Každý, kdo zažil zimu ve Finsku, vám řekne, že to není nic pro slabé povahy.

Simo Häyhä byl navíc odpovědný za životy dalších vojáků. Jako poddůstojník velel družstvu a každý den

Bílý odstřelovač Simo Häyhä

Poloha Finska v Evropě.

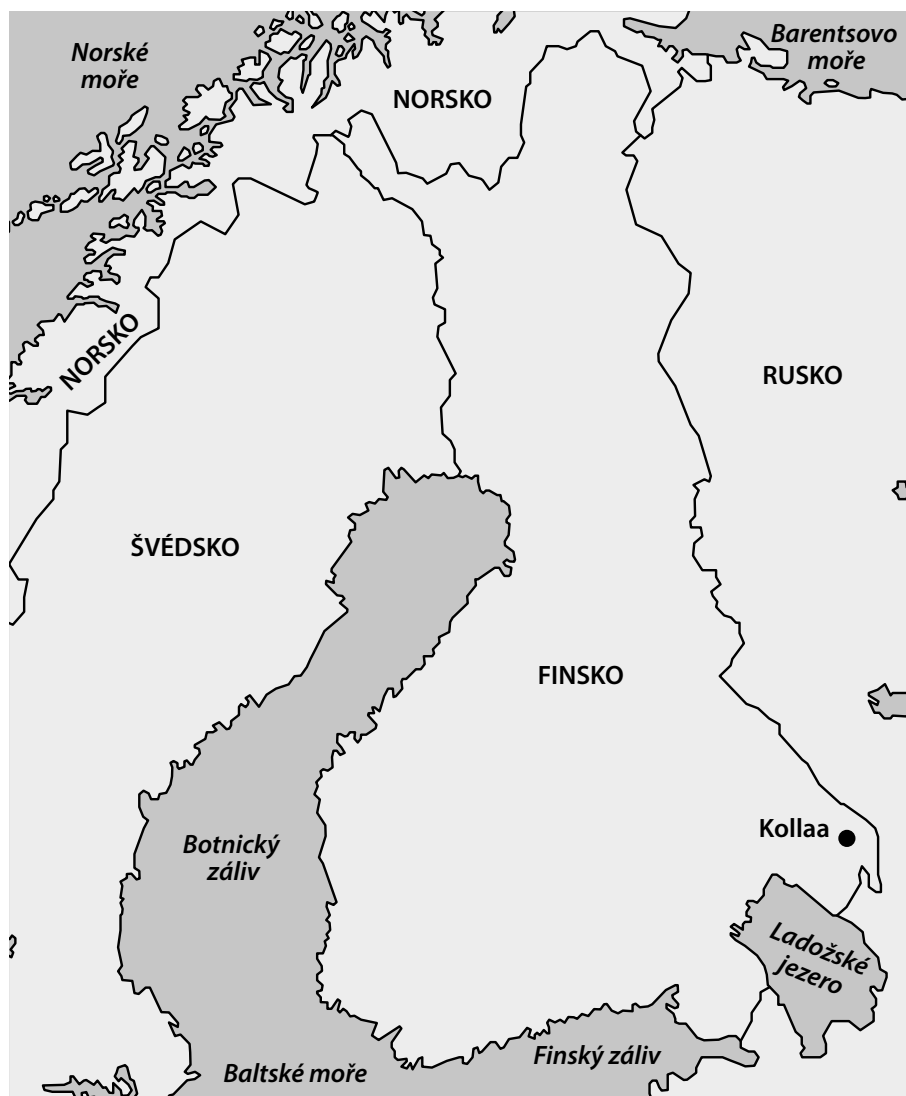
musel jít svým podřízeným příkladem. Své velitelské role se však Simo zhostil natolik úspěšně, že právě jemu se přičítá zásluha o vytvoření toho, čemu Finové v Zimní válce říkali „bojový duch Kollaa“. Simo nikdy neusiloval o to, aby se mu za jeho činy dostalo veřejného uznání, i když se nakonec stal nejúspěšnějším odstřelovačem v dějinách – celkově dosáhl 542 úspěšných potvrzených zásahů. V bojích Zimní války Simo Häyhä vytrval po 98 dní. Na samotném konci války však bohužel utrpěl velmi těžké zranění, které ho téměř stálo život. Jak však Simo říkal, vlastní osud si nikdo nevybírám.

Při studiu finských dějin člověk rychle zjistí, že historie se v případě této země zdánlivě opakuje. V roce 1918 vzniklo po zničující 1. světové válce svobodné Finsko, stát malého, avšak hrdého národa, čítajícího 3 miliony lidí. Nový stát vzápětí ochromila občanská válka. V boji proti drtivé přesile v Zimní válce v letech 1939–1940 Finové prokázali ohromné hrdinství. Následovalo nepopsatelné utrpení a strádání v letech 1941–1944, kdy, jak Finové sami říkají, vedli Pokračovací válku proti Sovětskému svazu.

Finsko již přes sedmdesát let žije v míru. Podle mého názoru je však sedm desetiletí příliš krátká doba na to, aby si mohli být Finové jisti, že tomu tak bude napořád. Samozřejmě, Finové si snadno zvykli na léta bezpečí, pohodlí a ekonomické prosperity, někdo si o nich dokonce myslí, že se mezi nimi rozšířil názor „kdo by na nás nyní chtěl útočit“. Takový přístup však je nebezpečný. Pokud nebudou vedoucí síly Finska ostražité, potom se malá hrdá země vystavuje riziku, že se její území stane terčem nepřátelského útoku.

Bílý odstřelovač Simo Häyhä

Mapa ukazující polohu Kollaa.

Ti, kteří s tímto pohledem nesouhlasí, nechť si připomenou moudrá slova Flavia Vegetia Renata „Si vis pacem, para bellum“ – chceš-li mír, připravuj válku. Flavius Vegetius Renatus byl římský vojenský stratég a autor díla *De re militari*, zasvěceného vojenství. Renatus velmi dobře chápal problematiku obrany státu a diskutoval o tom, jaké jsou vyhlídky státu, který postrádá armádu. Renatus byl přesvědčen, že pokud nebude jeho vlast ochotna svoji armádu použít ke své vlastní obraně, potom se určitě najde jiný stát, který své vojenské síly bez váhání využije k tomu, aby ji dobyl. V případě Finska lze jednoduše říci, že pokud nebude mít na vlastním území vlastní vojenské síly, obsadí je vojenské síly jiného státu.

Trvalá ostražitost je životně důležitá pro pokračování svobody a bezpečnosti státu a jeho lidu. A názor, že stát musí dbát na svoji obranu, není paranoidní ani zbytečný, i když si to mnozí lidé mohou vzhledem k dlouhodobě stabilní politické situaci v Evropě myslet. Finsko si i nadále udržuje armádu. Je to nákladná záležitost, stát nicméně dbá na to, aby byla jeho armáda efektivně připravena na hrozby, které před ní mohou vyvstat, a zajistila Finsku nezávislost i v budoucnu.

Kdyby Finové přemýšleli jinak, riskovali by, že dojde k opakování historie. Varování je jasné – pokud jsou vedoucí představitelé státu přesvědčeni, že není potřeba udržovat dobře vycvičenou armádu schopnou účinně zareagovat na bezprostředně hrozící nebezpečí, musí být připraveni na to, že jejich země ponese těžké následky, které budou v případě agrese nevyhnutelně následovat. Státy, které nejsou připraveny na válku,

nejsou schopné se bránit. V jejich případě je o výsledku války rozhodnuto ještě předtím, než vůbec vypukne.

Čtenář nesmí ovšem zapomínat, že tato kniha se soustředí na život a bojové úspěchy jediného muže, Sima Häyhäho, finského vojáka, který se do dějin Zimní války zapsal jako vynikající odstřelovač a velitel.

Knihou není podrobnou studií celé války. I když se události, o nichž pojednává, staly před téměř osmdesáti lety, i dnes jsou bojové zkušenosti a poznatky legendárního odstřelovače aktuální a prakticky využitelné. Současní odstřelovači se musejí na moderním válčišti vyrovnávat s velmi náročnými podmínkami, které se rychle mění. Dnes se pochopitelně používají technicky mnohem vyspělejší zbraně než na počátku 2. světové války, zásadní rozdíl ovšem spočívá především v tom, že na moderních válčích často schází zřetelná frontová linie. Bitvy se dnes svádějí současně na všech úrovních velení a vojenské cíle bývají rozptýleny na velmi velké ploše. I v těchto nových bojových podmínkách zůstávají odstřelovači hodnotným bojovým nástrojem. Dobře vycvičený odstřelovač dokáže pro své jednotky získat významné výhody tím, že přesnou střelbou vyřadí z boje nepřátelské cíle, které se mu naskytnou. Moderní armáda, která chce úspěšně čelit hrozbám na současném a budoucím válčišti, musí mít příslušné počty výcvikových instruktorů a schopných mužů, z nichž se stanou výkonní odstřelovači. Moderní armáda svým špičkovým střelcům musí zajistit odpovídající moderní vybavení. Malé státy s omezenými materiálními zdroji, k nimž patří i Finsko, si nemohou dovolit nákupy špatného a zastaralého vojenského materiálu. Vyplatí se jim

investovat do pořizování nejmodernějších a nejvýkonnějších prostředků, které se nabízejí. V současné době Finové takto uvažují. V roce 1939, kdy začala Zimní válka, však byla situace jiná. Simo Häyhä se o tom mohl přesvědčit na vlastní kůži. I o tom je jeho příběh.

V průběhu let bylo o Simovi Häyhäm napsáno mnoho knih a článků. Bohužel, většina z těchto prací o jeho mimořádném životě obsahuje jen zprostředkované informace, i když v posledních letech se objevila nová, dosud nepublikovaná fakta. Já osobně jsem se o tohoto legendárního bojovníka začal zajímat až v roce 1997. Předtím jsem se o bojových úspěších Sima Häyhäho dozvídal jen jako příležitostný čtenář a nijak jsem nepomýšlel na to, že bych se systematicky zabýval studiem jeho životní cesty. To málo, co jsem si o něm přečetl, pocházelo z pera jiných autorů. Finové znají Sima Häyhäho zřejmě nejlépe z populární knihy *Kollaa Kestää (Kollaa udržíme)*, kterou napsal Erkki Palolampi, vydané poprvé v roce 1940. Další kniha, *Bílá smrt* od Petri Sarjanena (česky Mladá fronta 2015), rovněž vypráví o hrdinných výkonech Sima Häyhäho v době Zimní války.

Jak jsem však zjistil, oběma těmito knihám je společné, že ani jednomu z jejich autorů se nepodařilo se k Simovi Häyhämu přiblížit natolik, aby s ním uskutečnili osobní rozhovor. Jedním z důvodů, proč tomu tak bylo, bylo nepochybně to, že se Simo Häyhä svými činy z období Zimní války nijak nepyšnil. Raději volil nenápadný prostý život.

Nejdříve pro mě bylo těžké určit témata, která by představovala jádro mé knihy o Simovi Häyhäm. Jak jsem se již zmínil, mým hlavním záměrem při psaní této

knihy bylo vzdát poctu skutečnému finskému hrdinovi. Jistě, o tomto tichém nenápadném muži již bylo mnoho napsáno, cítil jsem však, že mnohé důležité skutečnosti dosud publikovány nebyly. Jelikož byl Simo pevně přesvědčen o tom, že jeho skutky a úspěchy v době Zimní války mluví samy za sebe, bylo pro mě skutečně obtížné ho přesvědčit, abychom si o nich spolu promluvili.

Byl jsem proto velmi šťastný, když jsem se v roce 1997 se Simem seznámil. Nakonec se z nás stali přátelé. Byli jsme spolu v kontaktu několik let, telefonovali jsme si, mnohokrát jsme se navštívili. Kromě toho jsem v té době uskutečnil své vlastní bádání a hovořil se členy Simovy rodiny a dalšími lidmi, kteří ho znali. V této souvislosti bych se chtěl zejména zmínit o dvou farmářích, Raimu Partinenovi a Ensiu Friariovi, kteří mi pro tuto knihu poskytli cenné informace. Znalosti jsou užitečné jedině tehdy, když se předávají dále a odstřelovačské zkušenosti Sima Häyhäho rozhodně stojí za to, aby se s nimi seznámily další generace střelců. Simo Häyhä byl tichý a skromný člověk, jeho cenné poznatky však zůstanou zachovány.

Pro mě jako pro vojáka Finské armády a vycvičeného odstřelovače bylo ctí, že jsem se mohl se Simem Häyhäm setkat a hovořit s ním. Jako „mladý učedník“ jsem se plně soustředil na to, co říkal, dělal jsem si podrobné poznámky a kladl nesčetné otázky. Simo mi většinu mých otázek týkajících se Zimní války trpělivě a pokorně zodpověděl. K otázkám, které mu připadaly příliš osobní, se nevyjadřoval. Čtenáři si jistě dokáží představit, že Simo byl nevyčerpatelnou studnicí informací. Pro mě bylo důležitější, že jsem Sima poznal jako